

II. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ ТА КРАЇНОЗНАВСТВА

УДК 911.3:30/33 (477.8)

<https://doi.org/10.17721/2308-135X.2022.69.39-49>

Смочко Наталія Михайлівна,
доктор географічних наук, професор

Мукачевський державний університет, м. Мукачево, Україна,
e-mail: natasmochko@gmail.com, <http://orcid.org/0000-0002-2440-5737>

Сировець Сергій Юрійович,
кандидат географічних наук, доцент
Лужанська Тетяна Юрійівна,
кандидат географічних наук, доцент

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна,
e-mail: lginfo@ukr.net, <http://orcid.org/0000-0002-6775-3483>.
Мукачевський державний університет, м. Мукачево, Україна,
e-mail: tetyana.luchanska70@gmail.com, <http://orcid.org/0000-0003-0709-8293>

*ТЕХНОПАРКИ ТА ІНДУСТРІАЛЬНІ ІННОВАЦІЙНІ ЦЕНТРИ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ ЯК НОВІТНІ
ПРОСТОРОВІ ПРОМИСЛОВІ ЛОКАЛІТЕТИ*

Метою даної роботи є дослідження технопарків та індустріальних інноваційних центрів Карпатського регіону як новітніх просторових промислових локалітетів.

Методика. В дослідженні використані як загальнонаукові методи, зокрема аналіз, науковий синтез, аналітичний метод, методи порівняння та узагальнення, так і спеціальні: картографічний, моделювання та прогнозування розвитку моносистем.

Наукова новизна. В статті проаналізовано наукові підходи до розуміння сутності поняття «промислова територіальна система», розкрито специфіку функціонування технопаркових структур у країнах ЄС, охарактеризовано діяльність технопарків Карпатського регіону. Визначено, що промислова територіальна система Карпатського регіону, яка представляє собою сукупність традиційних ланок (скупчення промислових підприємств старого і сучасного типу) та інноваційних ланок (технологічні парки, індустріальні парки, наукових парків, центрів трансферу промислових технологій, інноваційних промислових бізнес-інкубаторів тощо) має деформовану територіальну структуру. Всі ланки нерівномірно розміщені на території, дуже часто вони віддалені від концентрації робочої сили, необхідної для їх повноцінного функціонування. Слаборозвиненими є зв'язки між окремими ланками промислової моносистеми, а управління як промисловою системою загалом, так і окремими ланками зокрема, є утрудненим через недосконалість існуючого законодавства. Поліпшення ситуації можливе за умови розробки і реалізації комплексної державної програми розвитку промислової територіальної системи Карпатського регіону загалом і в розрізі її областей зокрема.

Практичне значення. Результати даного дослідження сприяють глибшому суспільно-географічному розумінню процесів монорозвитку суспільно-географічних систем, їх генезису, особливостей їх протікання та дають можливість моделювати їх перспективний розвиток, досягати очікуваних результатів внаслідок довготривалої трансформації. Вони можуть бути використані для подальшого дослідження моносистем різного ієрархічного рівня, а також для розробки практичних рекомендацій та програм розвитку територіальних промислових моносистем.

Ключові слова: промислова територіальна система, монотериторія, промислова моносистема, промисловий локалітет.

UDC 911.3:30/33(477.8)

<https://doi.org/10.17721/2308-135X.2022.69.39-49>

Smochko Nataliia,
Doctor of Geographical Sciences, Professor,
Syrovets Sergii,
Candidate of Geographical Sciences, Associate Professor,
Luzhanska Tetyana,
Candidate of Geographical Sciences, Associate Professor

Mukachevo State University, Mukachevo, Ukraine,
e-mail: natasmochko@gmail.com, <http://orcid.org/0000-0002-2440-5737>
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine, e-mail:
lginfo@ukr.net, <http://orcid.org/0000-0002-6775-3483>.
Mukachevo State University, Mukachevo, Ukraine,
e-mail: tetyana.luchanska70@gmail.com, <http://orcid.org/0000-0003-0709-8293>

*TECHNOPARKS AND INDUSTRIAL INNOVATION CENTERS OF THE CARPATHIAN REGION AS
NEW SPATIAL INDUSTRIAL LOCATIONS*

The purpose of this research work is to study technoparks and industrial innovation centers of the Carpathian region as the latest spatial industrial localities.

Method. The researcher has used both general scientific methods, in particular analysis, scientific synthesis, analytical method, methods of comparison and generalization, as well as special ones: cartographic, modeling and forecasting the development of monosystems.

Scientific novelty. The article has analyzed scientific approaches to understanding the essence of the concept of «industrial territorial system», reveals the specifics of the functioning of technopark structures in EU countries, has characterized the activities of technoparks in the Carpathian region. It had been determined that the industrial territorial system of the Carpathian region, which is a set of traditional links (clusters of industrial enterprises of old and modern type) and innovative links (technology parks, industrial parks, science parks, industrial technology transfer centers, innovative industrial business incubators, etc.) has deformed territorial structure. All links are unevenly located on the

territory, very often they are far from the concentration of labor force necessary for their full functioning. The connections between individual links of the industrial monosystem are poorly developed, and the management of both the industrial system in general and individual links is difficult due to the imperfection of the existing legislation. Improvement of the situation is possible under the condition of development and implementation of a comprehensive state program for the development of the industrial territorial system of the Carpathian region in general and its regions.

Practical meaning. The results of this study contribute to a deeper socio-geographical understanding of the processes of monodevelopment of socio-geographical systems, their genesis, the peculiarities of their flow and provide an opportunity to model their prospective development, to achieve the expected results because of long-term transformation. They can be used for further research of monosystems of different hierarchical levels, as well as for the development of practical recommendations and programs for the development of territorial industrial monosystems.

Key words: industrial territorial system, monoterritory, industrial monosystem, industrial locality.

Постановка проблеми. Протягом другої половини ХХ – початку ХХІ ст. суспільно-географічні дослідження промисловості набули високого рівня розвитку, ставши найбільш поширеною ланкою з-поміж усіх галузево-аналітичних напрямків української суспільної географії. Актуальність таких досліджень була зумовлена необхідністю поглибленого вивчення закономірностей та специфічних особливостей територіальної організації як промисловості в цілому, так і окремих її галузей. Адже саме промисловість виступає провідною галуззю народного господарства України, фундаментом успішного розвитку не лише матеріального виробництва, але й інших сфер людської діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Комплексні дослідження з географії промисловості виконав О. Ващенко. У своїх працях він розкрив головні риси, шляхи розвитку і розміщення промисловості, розробив теорію територіально-виробничих комплексів різних типів і масштабів [2]. Також різноманітні питання географії промисловості висвітлювалися в роботах М. Паламарчука та під його редакцією в працях Л. Корецького [9], І. Горленко [11], Г. Балабанова та В. Нагірної [12], Л. Руденко [11] та інших дослідників.

На початку ХХІ століття вийшли в світ ґрунтовні дослідження науково-методологічних та методичних проблем географії промисловості, в яких С. Іщука [8], О. Гладкого [3], В. Захарченка [6], Г. Підгрушного [10] та ін. В них детально розглянуто різноманітні аспекти суспільно-географічного вивчення промислових територіальних утворень різних рангів, розкрито їх структуру, описано механізми функціонування, обґрунтовано систему методів наукового дослідження таких формувань, проведено всебічний аналіз чинників розвитку промисловості, узагальнено географію окремих галузей промислового виробництва та міжгалузевих промислових комплексів України.

Метою дослідження є дослідження технопарків та індустріальних інноваційних центрів Карпатського регіону як новітніх просторових промислових локалітетів.

Виклад основного матеріалу. Ґрунтуючись на результатах досліджень, можемо стверджувати, що промислові системи формують національну промислову систему мають ієрархічну структуру. При окресленні промислових територіальних систем як монологічних ланок і відносно самостійних систем в суспільній географії, в основу слід покласти виокремлені процеси монорозвитку. Для визначення «монопромислової територіальної системи» треба усвідомлено вибрати монопроцес – функцію (ознаку), яку слід прийняти як основоположну. Якщо відносно невеликій територіальній системі локального рівня притаманна одна функція (ознака), пов'язана з промисловим виробництвом, то таку систему ми можемо назвати монопромисловою територіальною системою, чи монопромисловим локалітетом.

Детальний аналіз промислової територіальної системи Карпатського регіону дозволив виявити в її складі новітні промислові ланки – технопарки, промислові інноваційні вузли, індустріальні парки тощо [14]. Такі ланки є просторовими точками активізації інноваційного промислового розвитку регіону на локальному рівні. Вони виступають полюсами промислового зростання та представляють собою одне або кілька промислових підприємств інноваційного типу, які надзвичайно динамічно розвиваються їх розвиток є по суті монопроцесом – детермінантом імпульсу для розвитку усіх соціально-економічних процесів в регіоні.

Однією з таких ланок є технопарки. У практиці функціонування технопаркових структур у країнах ЄС можна виділити низку таких їх типів: технологічні, що спеціалізовані на впровадженні високих технологій, які мають у своєму складі компанії ризикового капіталу; промислові, що базуються на раціональному використанні виробничого потенціалу й об'єктів інфраструктури;

грюндерські (інноваційні бізнес-інкубатори); дослідно-конструкторські, що спрямовані на використання прикладних науково-дослідних робіт і проектування нових виробів, серійне виробництво яких потім налагоджується за межами таких парків. Відповідно до практики ЄС для технопарків передбачені такі пільги як звільнення від сплати реєстраційного податку, податку на прибуток в перші два-три роки діяльності (в наступні 2-3 роки сплати його за зниженими ставками), сплати земельного податку та податку на майно. У той же час кошти, які спрямовуються фірмами на розвиток технопарку, виключаються з оподаткованого прибутку [13]. Щодо кількості технопарків, які функціонують в Україні, то навіть у даних офіційних джерел спостерігаються суттєві розбіжності. Зокрема, відповідно до Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» у державі зареєстровано 16 технопарків (табл. 1.), проте пройшли в установленому порядку державну реєстрацію та успішно працюють 8 [7].

Таблиця 1

Кількість технопарків і промислових інноваційних центрів

Назва спеціалізованих промислових об'єктів	Кількість, одиниць			
	2013		2020	
	Україна	Карпатський регіон	Україна	Карпатський регіон
Технологічні парки	12	1	16	1
Індустріальні парки	2	2	45	13

Як бачимо з табл. 1 станом на 2020 рік в Карпатському регіоні функціонує 1 технологічний та 13 індустріальних парків. В той час, як 6 років тому діяло 1 технологічний і 2 індустріальні парки. Проте створення інноваційних моно промислових ланок в Карпатському регіоні відбувалося нижчими темпами, ніж в Україні загалом.

Таким чином, технологічні парки Карпатського регіону, розглядаються нами як інноваційні територіальні моноутворення, які інтегрують потенціал університетів, науково-дослідних структур, промислових підприємств і суб'єктів інноваційної інфраструктури, забезпечують комплексну організацію наукоємного виробництва шляхом максимального сприяння створенню та впровадженню нових технологій і стимулювання розвитку творчого потенціалу фахівців. Концентруючи наукові, людські, виробничі фінансові та інформаційні ресурси, технологічні парки зумовлюють відтворення повного життєвого циклу інновацій: дослідження – розробка – впровадження – масовий промисловий випуск наукоємної високотехнологічної конкурентоспроможної продукції [14].

Охарактеризуємо докладніше діяльність технопарків Карпатського регіону. Перший технопарк в Україні був створений саме в Карпатському регіоні, а саме в місті Броди Львівської області у 1994 р. як економіко-технологічний експеримент. Однак, зважаючи на відсутність на території Бродівського району належної наукової та виробничої інфраструктури, проєкт так і не було реалізовано. У 1997 р. було створено спеціальну економічну зону «Яворів» та відповідний технологічний парк у її складі (із 1998 р.). В період 1998-2007 рр. технологічний парк «Яворів» діяв як науково-технологічний парк. У 2007 р. відбулася державна реєстрація парку на підставі Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків». Технопарк отримав екстериторіальний статус, а отже можливість виконувати проєкти по всій території України [14]. У період з 2005 р. технологічний парк «Яворів» почав характеризуватися регресивними тенденціями економічного розвитку, але дещо пізніше отримав хороші перспективи для розвитку за умови врегулювання питання пільгового режиму економічної діяльності на його території. Виник великий інтерес з боку іноземних партнерів, зокрема з Польщі.

В перспективі передбачається виникнення нових технологічних парків у Карпатському регіоні. Зокрема, в Івано-Франківську планується побудувати інноваційний технопарк з громадським простором, приміщеннями для коворкінга й стартапів, а також офісних приміщень. Ініціатори мають намір обладнати його виставковими залами, бібліотеками, кафе, штучною водоймою, і інноваційними майстернями «Fab Lab». Планується, що ІТ парк – технологій буде складатися з трьох частин: робочі приміщення, житловий простір і готельно-розважальний комплекс з коворкінг і фаб-лабом, розташуються коворкінг, конференц-зал, крафт майстерні, офіси інноваційних компаній та партнерських їх організацій, галерея, урбан-лабораторія, танцювальна школа та інше. Fab Lab – невелика майстерня, в якій її учасники можуть виробляти необхідні їм деталі на верстатах з програмним управлінням. За словами ініціаторів проєкту, це буде перша майстерня подібного типу в Україні.

В процесі реалізації на території міста Львова знаходиться технопарк «Бізнес-сіті», який спроектований у вигляді ділового центру з 10 офісних корпусів на площі понад 60 тис. м.² і має вигідне транспортне розташування.

Ще однією важливою ланкою промислової територіальної моносистеми є науковий парк. Світовий досвід засвідчує, що ця форма виступає одним з найефективніших способів державної підтримки високотехнологічних, наукомістких, екологічно чистих виробництв [14]. Наукові (дослідницькі) парки формуються на основі одного чи кількох провідних вищих навчальних закладів регіону за участю зацікавлених виробничих підприємств, що здатні впроваджувати високі технології і являють собою комплекси дослідницьких, проектних та виробничих організацій, які розробляють великі актуальні проблеми від початку до кінця – від наукового аналізу та розв’язання до впровадження результатів у виробництво, тобто відіграють важливу роль у розвитку інноваційних систем різного рівня; в формуванні потрійної спіралі між наукою, бізнесом і владою; в створенні нових інноваційних і високотехнологічних компаній; в здійсненні трансферу технологій, створених в університеті, в економіку регіону, а також у підготовці кадрів для інноваційної економіки. Ядром є фірми (малі підприємства), які об’єднують висококваліфікованих науковців і фахівців, що займаються розробкою та підготовкою до впровадження нових технологій. Належні умови для функціонування цих фірм створює інфраструктура парку, найважливішими елементами якої є централізовані бази засобів дослідження і технологічного обладнання, обчислювальний центр тощо.

З 2011 року на території Карпатського регіону розпочато діяльність наукового парку «Ужгородський національний університет» [14]. До його основних напрямків діяльності відносяться: відбір найбільш значущих технологічних пілотних проектів, що мають першочергове значення для промислового, аграрного, рекреаційного комплексів Закарпатської області; трансфер технологій від власника науково-технічних розробок до виробника і споживача; експертиза інноваційних науково-технічних розробок і технологій, пошук сфери їх застосування; надання послуг в сфері оформлення проектної, науково-технічної та конструкторської документації проектів; підготовка, підвищення кваліфікації кадрів у сфері науково-інноваційної діяльності, трансферу технологій та інтелектуальної власності; забезпечення прав інтелектуальної власності на інноваційну продукцію; інформаційне забезпечення науково-інноваційної діяльності; організація науково-технічних конференцій, семінарів, виставок та інших науково-просвітніх заходів.

Головні характеристики проектів наукового парку «Ужгородський національний університет» наведено в таблиці 2 [14].

Таблиця 2

Головні показники проектів, що виконуються науковим парком «Ужгородський національний університет» (станом на 01.01.2020 р.)

Назва проекту	Напрямок, за яким виконується проект	Фінансування (співвідношення у %: бюджетні кошти / власні кошти / кошти, залучені з інших джерел)	Терміни виконання проекту, роки
«Впровадження енергоощадних електронагрівних елементів нового покоління в бюджетній сфері»	Енергозбереження	100/0/0	2019-2020
«Система моніторингу з елементами доповненої реальності»	безпечна життєдіяльність людини	власні та залучені кошти	2018-2020
Проект по Програмі ENICBC «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна» 2020 «Нові рішення в сфері енергетики в Карпатському регіоні»	енергозбереження; альтернативні джерела енергії	–	2020-2022
«Впровадження сонячних джерел енергії на спорткомплексі УжНУ»	енергозбереження; альтернативні джерела енергії	0/40/60	2020-2022

Дані наведеної таблиці засвідчують про те, що науковий парк «Ужгородський національний університет» розробляє національно важливі для соціально економічного розвитку карпатського регіону проекти. Але його діяльність можна було б розширити, а функціонування зробити успішнішим при збільшенні фінансування за рахунок коштів державного бюджету України. Це

сприяло б зростанню ролі цього наукового парку як науково-інноваційної освітньої моносистеми, що здійснює значний вплив на соціально економічний розвиток Закарпатської області та Карпатського регіону загалом.

В перспективі формування і розвиток наукового парку «Ужгородський національний університет» повинні бути орієнтовані на вирішення регіональних та транскордонних проблем і на проведення співфінансування науково-дослідної та інноваційної роботи інтегровано з органами державної влади та місцевого самоврядування. Враховуючи досвід функціонування наукового парку «Ужгородський національний університет» вважаємо за доцільне створити подібні структури при інших університетах Карпатського регіону.

Не менш важливими ланками в промисловій територіальній системі є промислові (індустріальні) парки. Це інноваційні територіальні моноутворення, сформовані вузькоспеціалізованими підприємствами, які об'єднані між собою тісними виробничими зв'язками, спільністю транспортно-територіального положення, загальними системами інфраструктури з метою найбільш ефективного використання та вільного переміщення матеріальних, трудових й інформаційних ресурсів. Вони можуть створюватися як на промислових майданчиках спустошених заводів, так і буквально «з нуля в чистому полі». Виділяють головні концепції промислових (індустріальних) парків (табл. 3) [14].

Таблиця 3

Концепції промислових (індустріальних) парків

Назва концепції	Основні положення
«greenfield»	парк, створений на земельній ділянці промислового призначення, як правило, без інженерної інфраструктури, знаходиться по суті в «чистому полі». Концепція «greenfield» шляхом ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій дає можливість створити парк із сучасною інфраструктурою і значним зростанням виробництва з меншими витратами, проте її втілення вимагає значних інвестицій
«brownfield»	парк, створений на основі раніше існуючих виробничих майданчиків, як правило, забезпечених будівлями, спорудами та інфраструктурою, які потребують реконструкції і (або) капітальний ремонт, відповідно до його спеціалізації і потреб резидентів

Ознаками промислового (індустріального) парку є: наявність єдиного комплексу об'єктів нерухомості, в якому розміщуються виробництва суб'єктів підприємництва; наявність загальної концепції створення («greenfield» або «brownfield»), управління і розвитку індустріального парку, включаючи заходи по розміщенню виробництв суб'єктами підприємництва та створення нових робочих місць; наявність інженерної інфраструктури, необхідної для організації виробничого процесу.

Однією з головних цілей соціально-економічного функціонування промислових (індустріальних) монотериторій є досягнення територіальної взаємодії і збалансованості між її просторовими елементами, процесами і явищами. Дієвість промислових (індустріальних) парків як інструментів стимулювання промислової активності соціально-економічного розвитку регіону визначається рядом регулятивних механізмів їх функціонування, серед яких найважливішими є питання управління та власності, механізму залучення інвесторів і система стимулів та пільг, що надаються. Вони відіграють величезне значення в економічному розвитку країни, до прикладу «Кремнієва долина» (США) – агломерація наукових та виробничих фірм, забезпечує одну п'яту світового виробництва комп'ютерної та обчислювальної техніки як центр високотехнологічної індустрії (компанії «Adobe», «Apple», «Cisco», «eBay», «Facebook», «Google», «Hewlett-Packard», «Intel», «Xerox» тощо). Промислові (індустріальні) парки активно сприяють підвищенню наукоємності американських товарів, що збільшує конкурентоспроможність продукції США на світовому ринку.

Бурхливий розвиток індустріальних парків в Європі почався з 80-их рр. ХХ століття. Найбільш активно розвивалися екологічні індустріальні парки, в яких функціонують компанії, пов'язані технологіями і ресурсами. Вдосконалення та стандартизація парків безсумнівно покращують результати виробництва і знижують вплив на навколишнє середовище.

Початковим етапом запровадження індустріальних парків в Україні було їх включення до стратегій соціально-економічного розвитку більшості її регіонів. Ґрунтуючись на стратегіях регіонального розвитку, більшість регіонів України розробили концепції і програми створення

індустріальних парків своєї місцевості. На сьогоднішній день в Карпатському регіоні вже створено 8 індустріальних парків (табл. 5).

Таблиця 5

Індустріальні парки Карпатського регіону*

Назва, місце розташування	Площа	Рік створення	Ініціатор створення	Спеціалізація
«Долина»,** м. Долина, Івано-Франківська обл.	27,14 га	2013	Долинська міська рада	легка, деревообробна та автомобіле- та приладобудівна промисловість
«Соломоново»,** с. Соломонове, Ужгородський р-н, Закарпатська обл.	66,2 га	2013	ТОВ «РІК», Євромотор», «Євроавтотек», «Сезпарксервіс»	середнє та точне машинобудування (автомобілебудування, приладобудування, електронна промисловість)
«Рясне-2»,** м. Львів	23,94 га	2014	Львівська міська рада	виробництво деревини та виробів з деревини, целюлозно-паперова промисловість, видавнича справа, виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування, виробництво гумових та пластмасових виробів
«Новороздільський індустріальний парк»,** м. Новий Розділ, Львівська обл.	46,40 га	2014	Новороздільська міська рада	виробництво еко-ощадних матеріалів, продукції, технологій для зменшення споживання природних ресурсів, виробництво з сировини вторинного та природного походження
«Бурштин»,*** м. Бурштин, Івано-Франківська обл.	32,45 га	2014	Бурштинська міська рада	сільськогосподарське машинобудування, виробництво будівельних матеріалів, деревообробка, виробництво меблів, переробна та електронна промисловість, комбінована логістика
Яворівський індустріальний парк,** смт. Немирів, Яворівський р-н, Львівська обл.	40,0 га	2016	Яворівська районна рада	виробництво промислової продукції, що заміщає імпорт з країн ЄС для внутрішнього ринку, виробництво промислової продукції для експорту в країни ЄС (виробництво на основі давальницької сировини)
Кам'янка-Бузький індустріальний парк,** м. Кам'янка-Бузька, Львівська обл.	24,47 га	2017	Кам'янка-Бузька міська рада	сільськогосподарське машинобудування, харчова промисловість, електронна промисловість, комбінована логістика, виробництво будівельних матеріалів, деревообробка, виробництво меблів, промисловість будівельних матеріалів та виробів з них
«Сігма Парк Яричів»,** с. Старий Яричів, Кам'янка-Бузький р-н, Львівська обл.	15,71 га	2017	ТзОВ «Індустріальний парк «СІГМА Парк Яричів»	виробництво продукції для подальшого експорту в країни ЄС, виробництво продукції на основі давальницької сировини, переробка сировини українського походження з подальшим експортом, логістичні послуги з управління транспортними потоками вантажів
«Львів»,*** м. Пустомити, Львівська область	20,00 га	2017	ТзОТ «НІСА Девелопмент»	автомобільна промисловість, металообробка, легка промисловість, логістичні послуги, виробництво побутової техніки, поліграфія
«Новодністровськ»,** м. Новодністровськ, Чернівецька область	15,36 га	2017	Новодністровська міська рада	виробництво електричного устаткування; автозапчастин та комплектуючих виробів для автомобілів; харчових продуктів (комплексна переробка та зберігання овочів та фруктів)

«Захід Ресурс»,** м. Городок, Львівська обл.	22,77 га	2018	ТОВ «Євро-Інвест-Холдінг»	виробництво харчових продуктів та безалкогольних напоїв, зберігання і переробка продукції рослинництва і тваринництва, текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів із тканини і шкіри, оброблення деревини та виробів з деревини, машинобудування, приладобудування, логістичні послуги
«Аркан»,*** м. Івано-Франківськ, Івано-Франківська обл.	62 га	2018	Громадянин Козакевич Юрій Едуардович	управління нерухомим майном за винагороду або на основі контракту (основний); комплексне обслуговування об'єктів; купівля та продаж власного нерухомого майна; надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна; консультування з питань комерційної діяльності й керування; організація будівництва будівель
«Бізнес Прайм»,** с. Тернопілля, Миколаївський район, Львівська обл.	17,5 га	2019	ТОВ «Рубікон Трейд»	виробництво харчових продуктів та безалкогольних напоїв, зберігання і переробка продукції рослинництва і тваринництва; оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини; машинобудування, приладобудування; надання послуг в сфері телекомунікацій та ІТ; логістичні послуги

* складено авторкою за [7]

** індустриальні парки, які включені до Реєстру індустриальних (промислових) парків

*** індустриальні парки, які не включені до Реєстру індустриальних (промислових) парків

Представлені в табл. 4.9. індустриальні парки мають високий потенціал для реалізації інвестиційних проєктів. В Карпатському регіоні продовжується робота по розширенню мережі індустриальних парків, про що свідчать інноваційні проєкти на найближчу перспективу. Розглянемо їх більш детально в розрізі адміністративних областей Карпатського регіону.

До інноваційних проєктів Львівської області відноситься створення індустриального парку «Сигнівка» (площа 51,4 га). Його концепція затверджена 5 жовтня 2017 року Львівською міською радою, а у березні 2019 року ЛКП «Львівсвітло» замовило проєктно-кошторисну документацію по робочому проєкту «Будівництво КПЛ-10 кВ для резервного електропостачання індустриального парку «Сигнівка» на вул. Північна у м. Львів (вартість робіт 264 тис. грн.). Це засвідчує про те, що постійно зміцнюється інженерна інфраструктура індустриальних парків. У розділі IV (стратегічні цілі) Стратегії розвитку Львівської області на період 2021-2027 роки передбачено розвиток інфраструктури підтримки індустриальних парків. Одним із завдань визначено підтримку розвитку високотехнологічних індустриальних парків, створення кластерів за перспективними напрямками ведення бізнесу та їх популяризація на регіональному, національному та міжнародному рівнях. Планом заходів з реалізації у 2021-2023 роках Стратегії розвитку Львівської області на період 2021-2027 років в рамках реалізації технічного завдання передбачається сприяння створенню та розбудови індустриальних парків та промислових зон області, зокрема: розбудова інфраструктури промислових зон Рясне-2 та Сигнівка, що матимуть позитивний соціально-економічний вплив на місто Львів та прилеглі території (планується створити від 6 до 12 тис. робочих місць); розбудова інфраструктури Новороздільського індустриального парку (близько 1,1 тис. робочих місць); розбудова інфраструктури індустриального парку «Захід Ресурс» Городоцького району (близько 1,6 тис. робочих місць); будівництво інженерно-транспортної інфраструктури ділянки індустриального парку в м. Кам'янка-Бузька (близько 400 робочих місць); підтримка розвитку індустриального парку «Сігма Парк Яричів» (від 2 до 5 тис. робочих місць); розбудова Яворівського індустриального парку (близько 2,2 тис. робочих місць); індустриального парку «Бізнес Прайм» Миколаївського району (близько 1,7 тис. робочих місць); потенційного Червоноградського та інших індустриальних парків, які перебувають на стадії розробки концепції та реєстрації [7].

В Івано-Франківській області проводиться робота щодо створення індустриальних парків у містах Калуші, Коломиї. Зокрема: Коломийською міськрадою розроблено та затверджено концепцію індустриального парку «Коломия», триває робота щодо визначення земельної ділянки під індустриальний парк; Калуською міською радою прийнято рішення від 21.06.2018 р. №1633 «Про підтримку створення індустриального парку «Оріана» на території м. Калуша (на площі 47 га

строком на 50 років); рішенням Калуської міської ради від 06.06.2013 р. №1944 затверджено концепцію індустріального парку «Калуш», на 18 га землі планується розвивати потужні підприємства інноваційних галузей промисловості. Існують наміри щодо створення індустріального парку у Хриплинській промзоні поблизу м. Івано-Франківська. З цією метою місто, якому належить 4,3 га землі, планує викупити дві земельні ділянки загальною площею 14 га у селі Хриплин поруч із промисловою зоною. Серед потенційних інвесторів є зацікавленість щодо будівництва в Івано-Франківську нового молокозаводу, підприємств з виробництва сонячних панелей та різних видів побутової техніки [7].

Відповідно до Стратегії розвитку Івано-Франківської області на 2021-2027 роки оперативною ціллю 1.1. «Стимулювання розвитку інноваційних видів економічної діяльності, залучення інвестицій» передбачено завдання 1.1.2. «Підготовка та супровід інвестиційних проєктів (створення індустріальних, технологічних парків)»: концепція та ТЕО розміщення індустріальних парків; розвиток інженерної інфраструктури для індустріальних парків. Планом заходів з реалізації Стратегії розвитку Івано-Франківської області на 2021-2023 роки заплановано створення індустріальних парків «Бурштин» та «Боднарів», зокрема до 2027 р. на території індустріального парку «Боднарів» передбачено створити 5 підприємств. Завданнями і заходами з виконання Державної програми розвитку регіону українських Карпат на 2020-2022 роки передбачено створення в Закарпатській області (Свалявський район) індустріального парку «Інноваційне місто довголіття» (з промислової переробки лікарських рослин). Відповідно до Регіональної Стратегії розвитку Закарпатської області на період 2021-2027 років передбачено формування мережі індустріальних парків [14].

В Чернівецькій області передбачено створення індустріального парку «Енергія Буковини» (площею 15 га). Стратегією розвитку Чернівецької області на 2021-2027 роки до 2027 року передбачається створення та розбудова індустріальних, технологічних парків, бізнес-інкубаторів тощо. Розроблені заходи передбачають реалізувати проєкт «Будівництво мереж водопостачання, водовідведення та зливових стоків до індустріального парку Новодністровськ». Планом заходів з реалізації у 2021-2023 роках вказаної Стратегії передбачено удосконалення інфраструктури індустріального парку «Новодністровськ» та створення індустріального парку «Вікнянський» [7].

В Україні зареєстровано два нові індустріальні парки. Уряд ухвалив рішення про внесення до відповідного реєстру двох об'єктів у Чернівецькій області – індустріальних парків «Хотин Invest» та «Енергія Буковини». Підприємства, що розміщуватимуться в межах парків, проводитимуть діяльність у таких сферах, як легка, харчова промисловість, машинобудування, металообробка, виробництво будівельних матеріалів. В межах цих промислових майданчиків бізнес матиме доступ до необхідної інфраструктури (енерго-, водо- та газопостачання), логістики та трудових ресурсів та додаткові пільги для резидентів індустріальних парків: звільнення від імпортного ПДВ і мита при імпорті нового обладнання; звільнення від податку на прибуток на 10 років у разі ведення діяльності в межах ПП; пільгові ставки податку на нерухомість і плати за землю від місцевої влади.

Такі умови стимулюватимуть створення нового бізнесу, а також сприятимуть релокації підприємств із зони активних бойових дій на території індустріальних парків.

Крім того, створення таких об'єктів є одним з важливих інструментів подолання дефіциту робочих місць. Так, 1 гектар території парку може забезпечити 50 українців роботою, а один середній індустріальний парк створить близько 1 тисячі нових робочих місць.

Ще однією інноваційною моделлю виступають технополіси, які розглядаються нами як науково-промислові комплекси, які виробляють нову прогресивну продукцію чи розробляють нові наукоємні технології на основі тісної співпраці з університетами, науково-технічними центрами. Із 1999 року на території Карпатського регіону функціонує спеціальна економічна зона туристсько-рекреаційного типу «Курортполіс Трускавець», яка, фактично, є першим і єдиним в Україні прикладом технополісу, котра розташована в межах міського населеного пункту.

Проаналізувавши праці вчених, законодавчу базу України нами здійснено аналіз ланок промислових моносистем, результати якої представлені в таблиці 5 [14].

Таблиця 5

Характеристика промислових локалітетів просторових промислових моносистем

Тип	Мета створення промислових локалітетів	Завдання для досягнення мети	Локалітети просторових промислових моносистем
-----	--	------------------------------	---

Науковий (дослідний) парк	моноутворення орієнтоване на науково-дослідницьку діяльність	впровадження науково-технічних нововведень до стадії технічного прототипу; здійснення неприбуткового, фундаментально-прикладного наукового трансферу; забезпечення прикладного значення проєктів та розробок на довгострокову перспективу – понад 10 років	наукоємні компанії; науково-дослідні інститути, науково-дослідні лабораторії, освітні хаби
Науково-технологічний парк	моноутворення, яке інтегрує систему зв'язків між наукою, освітою й промисловістю та виступає своєрідним каталізатором формування наукомісткого сектора промисловості	створення нових видів інноваційного продукту та здійснення заходів щодо його комерціалізації; організація і забезпечення виробництва наукоємної конкурентоспроможної інноваційної продукції; сприяння конструкторської та технологічної розробки та виробництва промисловими серіями нових виробів, в результаті інтеграції фінансових ресурсів університетів, науково-дослідних центрів і промислових підприємств; здійснення прибуткового/ неприбуткового науково-експериментального трансферу; надання інформаційно-методичного, правового та консалтингового забезпечення, патентно-ліцензійної допомоги; залучення студентів, випускників, аспірантів, наукових та науково-педагогічних працівників до розробки та виконання проєктів наукового парку; організація підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців, необхідних для розробки і реалізації проєктів наукового парку; зосереджує унікальне обладнання, обчислювальні центри, лабораторії, необхідне для проведення досліджень і наукових експериментів; формування висококваліфікованих кадрів різних спеціальностей - вчених, розробників, дослідників, аналітиків, інженерів, фахівців різного профілю, забезпечує можливість міжгалузевих досліджень	дослідний центр і виробнича зона, що прилягає до нього, де на орендних чи інших умовах розташовані наукоємні фірми
Промисловий (індустріальний) парк	моноутворення орієнтоване на здійснення прибуткової діяльності	тимчасове користування площ, приміщень та обладнання в організації за новою технологією виробництва нової продукції; здійснює експериментально-виробничий трансфер; виробляє та реалізовує новий продукт; застосовує бізнес-підтримку.	індустріальні парки, технологічні парки

Таким чином, в результаті здійсненого нами аналізу промислової територіальної моносистеми Карпатського регіону можна зробити висновок, що на сьогоднішній день її структура є недосконалою і слаборозвиненою.

У областях Карпатського регіону немає повноцінного набору інноваційних ланок локального рівня, які можна назвати промисловими локалітетами. Відмічені в процесі аналізу ланки (технопарки, наукові парки, індустріальні (промислові) парки тощо) розташовані нерівномірно на території, непропорційно до місць концентрації населення і робочої сили в межах Карпатського регіону. Управління розвитком промислових моносистем є утрудненим через недосконале нормативно-правове поле, яке має визначати особливості функціонування таких систем загалом і окремих ланок (підсистем) зокрема.

Загальні висновки. Виявлено, що промислова територіальна система Карпатського регіону, яка представляє собою сукупність традиційних ланок (скупчення промислових підприємств старого і сучасного типу) та інноваційних ланок (технологічні парки, індустріальні парки, наукових парків, центрів трансферу промислових технологій, інноваційних промислових бізнес-інкубаторів тощо) має деформовану територіальну структуру. Всі ланки нерівномірно розміщені на території, дуже часто вони віддалені від концентрації робочої сили, необхідної для їх повноцінного функціонування. Слаборозвиненими є зв'язки між окремими ланками промислової моносистеми, а управління як промисловою системою загалом, так і окремими ланками зокрема, є утрудненим через недосконалість існуючого законодавства. Оскільки промислова територіальна моносистема є

відкритою системою, яка побудована на прямих і зворотних, горизонтальних і вертикальних зв'язках, і може успішно розвиватися лише при наявності ефективного управління цими зв'язками на макро- і мікрорівнях. Кожен з них має свої ресурсні бази та спеціалізацію і територіальні промислові проблеми, які вимагають негайного вирішення. Поліпшення ситуації можливе за умови розробки і реалізації комплексної державної програми розвитку промислової територіальної системи Карпатського регіону загалом і в розрізі її областей зокрема.

Список використаних джерел:

1. Андел В. І. Моніторинг використання місцевих природних ресурсів у промислових та аграрно-промислових системах регіону. Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.-техн. праць. Львів: НЛТУ України, 2007. Вип. 17.6. С. 124-128.
2. Вовк І. Історія досліджень промислових комплексів вченими Львівської суспільно-географічної школи. Вісник Львівського університету. Серія географічна. 2013. Вип. 46. С. 62–68. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VLNU_Geograf_2013_46_10.
3. Гладкий О. В. Наукові основи суспільно-географічних досліджень промислових агломерацій: монографія / за ред. С. І. Іщука; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ: ВГЛ «Обрії», 2008. 360 с.
4. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 1999. № 40. С. 363. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991>.
6. Захарченко В. І. Трансформаційні процеси у промислових територіальних системах України. Вінниця: Гіпаніс, 2004. 547 с.
7. Індустріальні парки в Україні. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=6463d3ba-aa13-4e54-8db0f36642c43d9&tag=IndustrialniParkiVUkraini>.
8. Іщук С. І. Промислові комплекси України. Наукові основи територіальної організації. Київ: Паливода А.В., 2003. 248 с.
9. Корецький Л. М., Паламарчук М. М. Географія промисловості Української РСР (Умови формування промислових територіальних комплексів). Київ: Наукова думка, 1967. 328 с.
10. Підгрушний Г. П. Промисловість і регіональний розвиток України: монографія. Київ: Інститут географії НАН України, 2009. 300 с.
11. Промышленный комплекс Киевского Приднепровья (экономико-географическое исследование) / М. М. Паламарчук, И. А. Горленко, Л. Г. Руденко и др.; отв. ред. И. А. Горленко. Киев: Научная мысль, 1988. 252 с.
12. Территориальная структура производственных комплексов / М. М. Паламарчук, Г. В. Балабанов, В. П. Нагирная и др.; под общей редакцией М.М. Паламарчука. Київ: Наукова думка, 1981. 312 с.
13. Черноіванова Г. С., Шматко Н. М. Форми організації інноваційної діяльності у ринкових умовах України. Вісник національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Тематичний випуск: Технічний прогрес і ефективність виробництва. 2010. №8. с. 191-198.
14. Smochko N. Innovative models of industrial territorial monoformation in modern geoprostore. *The international journal Sustainable development*. 2020. № 3. P. 48-59.

References:

1. Andel V. I. Monitoryng vy`kory`stannya miscevy`x pry`rodny`x resursiv u promy`slovy`x ta agrarno-promy`slovy`x systemax regionu. *Naukovy`j visny`k NLTU Ukrayiny`*: zb. nauk.-tehn. pracz`. L`viv: NLTU Ukrayiny`, 2007. Vy`p. 17.6. S. 124-128.
2. Vovk I. Istoriya doslidzhen` promy`slovy`x kompleksiv vcheny`my` L`vivs`koyi suspil`no-geografichnoyi shkoly`. *Visny`k L`vivs`kogo universy`tetu. Seriya geografichna*. 2013. Vy`p. 46. S. 62–68. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VLNU_Geograf_2013_46_10.
3. Gladky`j O. V. Naukovi osnovy` suspil`no-geografichny`x doslidzhen` promy`slovy`x aglomeracij: monografiya / za red. S. I. Ishhuka; Ky`yivs`ky`j nacional`ny`j universy`tet imeni Tarasa Shevchenka. Ky`yiv: VGL «Obriy», 2008. 360 s.
4. Derzhavna sluzhba staty`sty`ky` Ukrayiny`. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Zakon Ukrayiny` «Pro special`ny`j rezhym innovacijnoyi diyal`nosti texnologichny`x parkiv» *Vidomosti Verxovnoyi Rady` (VVR)*. 1999. №40. S. 363. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991>.
6. Zaxarchenko V. I. Transformacijni procesy` u promy`slovy`x tery`torial`ny`x sy`stemax Ukrayiny`. *Vinny`cya: Gipanis*, 2004. 547 s.
7. Industrial`ni parky` v Ukrayini. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=6463d3ba-aa13-4e54-8db0f36642c43d9&tag=IndustrialniParkiVUkraini>.
8. Ishhuk S. I. Promy`slovi komplekxy` Ukrayiny`. *Naukovi osnovy` tery`torial`noyi organizaciji*. Ky`yiv: Paly`voda A.V., 2003. 248 s.
9. Korecz`ky`j L. M., Palamarchuk M. M. Geografiya promy`slovosti Ukrayins`koyi RSR (Umovy` formuvannya promy`slovy`x tery`torial`ny`x kompleksiv). Ky`yiv: Naukova dumka, 1967. 328 s.
10. Pidgrushny`j G. P. Promy`slovis`t` i regional`ny`j rozvy`tok Ukrayiny`: monografiya. Ky`yiv: Insty`tut geografiyi NAN Ukrayiny`, 2009. 300 s.
11. Промышленный комплекс Киевского Приднепровья (экономико-географическое исследование) / М. М. Паламарчук, И. А. Горленко, Л. Г. Руденко и др.; отв. ред. И. А. Горленко. Киев: Научная мысль, 1988. 252 с.
12. Terrytory`al`naya struktura proy`zvodstvennyx kompleksov / M. M. Palamarchuk, G. V. Balabanov, V. P. Nagymaya` y` dr.; pod obshej redakcy`ej M.M. Palamarchuka. Ky`yiv: Naukova dumka, 1981. 312 s.
13. Chernoiivanova G. S., Shmat`ko N. M. Formy` organy`zacyi innovacijnoyi diyal`nosti u r`nkovy`x umovax Ukrayiny`. *Visny`k nacional`nogo texnichnogo universy`tetu «Xarkivs`ky`j politexnichny`j insty`tut»*. *Tematy`chny`j vy`pusk: Texnichny`j progres i efekty`vnist` vy`robny`cztva*. 2010. №8. s. 191-198.
14. Smochko N. Innovative models of industrial territorial monoformation in modern geoprostore. *The international journal Sustainable development*. 2020. № 3. P. 48-59.

Надійшла до редколегії 05.02.2022
Прийнята до друку 19.05.2022